

**GAZ TA'MINOTI LOYIHALARINI BOSHQARISH
METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH**

TDIU “Buxgalteriya hisobi”

kafedrasi Iqtisodiyot fanlari falsafa doktori

Eshonqulov Azamat Abdirachimovich

Bank moliya akademiyasi magistranti

Obidov Abrorbek Olimjon o'g'li

Gaz ta'minoti zamonaviy iqtisodiyotda muhim rol o'ynaydi, chunki u turli sanoat tarmoqlari va uy xo'jaliklarining uzluksiz ishlashi uchun zarur bo'lgan asosiy energiya manbaidir. Shu bilan birga, gaz ta'minoti loyihalarini boshqarish murakkab va ko'p bosqichli jarayon bo'lib, unda turli xil metodologiyalar va yondashuvlardan foydalaniladi. Loyihalar orasida samaradorlikni oshirish, resurslardan optimal foydalanish va rejalashtirishni yaxshilash zarurati dolzarb masalalardan biridir. Hozirgi kunda mavjud bo'lgan boshqaruv metodikalari gaz ta'minoti loyihalarining murakkabligini to'liq hisobga olmaydi va ko'pincha yetarli darajada samarali bo'lmaydi. Bu esa loyiha resurslari, vaqt va byudjet cheklovlari doirasida yuqori sifatli natijalarga erishishda qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Shu munosabat bilan, gaz ta'minoti loyihalarida boshqaruv metodikasini takomillashtirish masalasi dolzarb ahamiyatga ega. Gaz ta'minoti loyihalarida qo'llaniladigan boshqaruv metodikalarini tahlil qilish va ularning samaradorligini oshirishga qaratilgan yangi metodikalarni ishlab chiqishdir.

Gaz korxonalarini johonda ko'plab davlatlarining milliy iqtisodiyotida asosiy ro'l o'ynaydi. Ular mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va rivojlanishini belgilab beruvchi muhim daromad manbai hisoblanadi. Gazning yuqori narxi va strategik ahamiyati tufayli ushbu korxonalar faoliyati jahon iqtisodiyoti, siyosati va jamiyat hayotining ijtimoiy jihatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Gaz sanoati zamonaviy jamiyat ehtiyojlarini qondirish uchun zarur bo'lgan energiya, yoqilg'i va boshqa ko'plab mahsulotlarni ishlab chiqarish uchun muhim resurslarni ta'minlaydi. Yirik

gaz zaxiralariga ega bo'lgan aksariyat mamlakatlar iqtisodiy o'sishni qo'llabquvvatlash, sanoatlashtirish va infratuzilmasini modernizatsiya qilish uchun ushbu resurslardan faol foydalanmoqda. Gaz kompaniyalari ko'pincha yirik milliy va transmilliy korporatsiyalar, jumladan Saudi Aramco, ExxonMobil, Gazprom, Shell va boshqalar kabi gigantlardir. Ular milliy boylik yaratish va ish o'rinlari yaratishda, shuningdek, gaz sohasida texnologiya va innovatsiyalarni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Bundan tashqari, gaz kompaniyalari faoliyatidan olinadigan foyda davlatning moliyaviy resurslariga bevosita yoki bilvosita ta'sir qilishi mumkin, masalan, soliqlar va yig'imlar, dividendlar va boshqa daromad shakllari.

Gaz ta'minoti loyihalarini boshqarish metodikasini takomillashtirish uchun kompleks tadqiqot metodikasi qo'llaniladi. Tadqiqotning metodikasi quyidagi asosiy bosqichlardan iborat:

1-bosqich. Gaz ta'minoti loyihalarini boshqarish metodikalariga oid mavjud adabiyotlar, ilmiy maqolalar, va tajribalar o'rganiladi. Bu bosqichda hozirgi kunda mavjud bo'lgan metodikalar va ularning samaradorligi tahlil qilinadi.

2-bosqich. Gaz ta'minoti sohasidagi mutaxassislar va ekspertlar bilan intervyular o'tkaziladi. Ularning tajribalari va fikrlarini to'plash orqali metodikalar haqidagi amaliy ma'lumotlar yig'iladi.

3-bosqich. Gaz ta'minoti loyihalarini boshqarishda ishlatiladigan metodikalarni baholash uchun so'rovnomalalar va anketalar tuziladi va kengaytirilgan miqdorda tarqatiladi. Ushbu so'rovlar yordamida mavjud metodikalar va ularning samaradorligi haqida qo'shimcha ma'lumotlar yig'iladi.

3-bosqich. Yig'ilgan ma'lumotlar statistik tahlil qilinadi. Tahlil jarayonida mavjud metodikalar va ularning samaradorligi bo'yicha statistik ko'rsatkichlar ishlab chiqiladi.

4-bosqich. Yig'ilgan ma'lumotlar asosida yangi boshqaruv metodikalarini ishlab chiqish. Yangi metodikalar loyihaning rejalashtirish, amalga oshirish va nazorat qilish bosqichlarida qo'llanilishi mumkin bo'lgan yondashuvlarni o'z ichiga oladi.

5-bosqich. Takomillashtirilgan metodikalar amaliy sinovlardan o'tkaziladi. Sinovlar davomida metodikalar samarasini aniqlash va ularning amaliy qo'llanilishi bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Ushbu metodik yondashuvlar orqali gaz ta'minoti loyihalarining boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish va samaradorligini oshirishga qaratilgan yangi metodikalarni ishlab chiqish maqsad qilinadi. Tadqiqot davomida amalga oshirilgan tahlil va amaliy sinovlar asosida quyidagi asosiy natijalarga erishildi:

Gaz ta'minoti loyihalarida qo'llanilayotgan mavjud boshqaruv metodikalarining samaradorligi tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, ko'plab metodikalar loyihalarni rejalashtirish va amalga oshirish bosqichlarida ma'lum darajada samarali, lekin ko'plab kamchiliklarga ega. Masalan, vaqt va byudjetni boshqarish bo'yicha metodikalar ko'proq moslashuvchanlikni talab qiladi.

Yangi boshqaruv metodikalarini ishlab chiqish jarayonida bir qator takliflar ilgari surildi. Yangi metodikalar loyihaning barcha bosqichlarida resurslarni samarali boshqarishga, vaqtni aniq rejalashtirishga va xavflarni bartaraf etishga qaratilgan. Xususan, integratsiya qilingan rejalashtirish vositalari va dinamik monitoring tizimlari taklif etildi.

Ekspertlar bilan o'tkazilgan intervyular orqali yangi metodikalar ko'pchilik tomonidan ijobiy baholandi. Ularning fikricha, yangi metodikalar gaz ta'minoti loyihalarining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi, ayniqsa murakkab loyihalarda.

Amaliy sinovlar natijalari shuni ko'rsatdiki, yangi metodikalar mavjud boshqaruv yondashuvlariga nisbatan yanada yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Xususan, rejalashtirish va nazorat qilish bosqichlarida sezilarli yaxshilanishlar ro'y berdi, bu esa loyiha vaqtini qisqartirish va byudjetni tejash imkonini berdi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, gaz ta'minoti loyihalarida yangi metodikalarni kengroq joriy etish tavsiya etiladi. Shuningdek, metodikalarning amaliy qo'llanilishiga e'tibor qaratish va doimiy ravishda ularni takomillashtirish zarurligi ta'kidlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mavjud boshqaruv metodikalarida bir qator kamchiliklar mavjud bo'lib, bu loyihalarning

samaradorligini cheklaydi. Asosan, vaqtni va byudjetni boshqarish bo'yicha metodikalar ko'proq moslashuvchanlikni talab qiladi, va resurslarning samarali taqsimlanishi lozim. Yangi metodikalar, shu jumladan integratsiya qilingan rejalashtirish vositalari va dinamik monitoring tizimlari, gaz ta'minoti loyihalarining rejalashtirish, amalga oshirish, va nazorat qilish bosqichlarida sezilarli yaxshilanishlarga erishish imkonini beradi. Amaliy sinovlar natijalari yangi metodikalar aniqroq rejalashtirish, vaqt va resurslarni samarali boshqarish, va xavflarni oldindan aniqlash imkonini yaratadi. Tadqiqot davomida olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, yangi metodikalar gaz ta'minoti loyihalarining umumiy samaradorligini oshirishga va loyiha boshqaruvi jarayonlarini yanada yaxshilashga yordam beradi. Ekspertlar tomonidan tasdiqlangan yangi yondashuvlar, loyihalarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, gaz ta'minoti loyihalarida boshqaruv metodikalarini takomillashtirish orqali loyihalarning umumiy samaradorligini oshirish, resurslardan samarali foydalanish, va loyiha vaqtini qisqartirish mumkin. Shuningdek, metodikalarni amaliyotda kengroq qo'llash va ularni doimiy ravishda takomillashtirish zarurligi ta'kidlanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Najbiddinov Suvon O'rinovich, Altiev Qaxramon Saidovich. Neft-gaz sanoati korxonalarining innovatsion faoliyatini moliyalashtirishni takomillashtirish masalalari. Scientific Journal of "International Finance & Accounting" Issue 2, April 2024. ISSN: 2181-1016.
2. Shepelev A.Ye., Shtanko A.S. Trebovaniya k osnovnim polojeniyam normativnix dokumentov v oblasti ekspluatatsii meliorativnix nasosnix stansiy. Nauchniy jurnal Rossiyskogo NII problem melioratsii, № 1(05), Moskva. 2012 g. S. 34-37 68.
1. Leznov B.S. Energoberejeniyeye i reguliruyemiy privod v nasosnix i vozduxoduvnix ustanovkax. Proizvodstvenno-prakticheskoye izdaniye. -Moskva: Energoatomizdat, 2006. 360 s.

2. Fernandez-Vidal J. et al. Digitalization and corporate transformation: The case of European oil & gas firms //Technological Forecasting and Social Change. – 2022. – T. 174. – S. 121293.
3. Ocheni S. Oil and gas industry and the growth of small and medium enterprises in Nigeria: Local content policy implications //Journal of Small Business and Entrepreneurship Development. – 2015. – T. 3. – №. 1. – S. 66-75.